

**WĘDRÓWKA,
PODRÓŻ,
MIGRACJA**

W JĘZYKU I KULTURZE

Przedstawiona do recenzji monografia wieloautorska [...] jest niezwykle interesująca przede wszystkim z trzech względów: po pierwsze, w przeważającej większości występują w niej artykuły na wysokim i bardzo wysokim poziomie merytorycznym [...], po drugie, obejmuje obserwacje czynione nie tylko z językoznawczej [...], ale też kulturoznawczej perspektywy, po trzecie zaś – mimo tematycznego sprofilowania zawiera teksty niezwykle różnorodne pod względem przedmiotu rozważań dzięki wykorzystanej przez autorów wieloznaczności słów *podróż*, *wędrówka* i *migracja*.

*Z recenzji wydawniczej
dr hab. prof. UAM Małgorzaty Witaszek-Samborskiej*

Motyw wędrówki/podróży/migracji to jeden z najbardziej aktualnych, można by rzec „gorących” tematów dla współczesnego świata – świata poddanego procesom globalizacji, nowych technologii komunikacyjnych, coraz szybszego transportu, a przez to świata „kurczącego się”. Ekonomiczne, polityczne i społeczne bariery, hamujące przez stulecia naturalną ludzką mobilność, zostały w znacznym stopniu zniwelowane i oto obecnie niemal każdy jest wędrowcem. *Homo viator* to jeden z antropologicznych prototypów, symboli współczesności, nowoczesności i ponowoczesności. Już z tych choćby powodów za cenne należy uznać wszelkie próby poddania naukowej refleksji tego charakterystycznego znaku naszych czasów.

*Z recenzji wydawniczej
prof. dr. hab. Mariusza Rutkowskiego*

WYDAWNICTWO
UNIwersYTETU ŚLĄSKIEGO

**WĘDRÓWKA,
PODRÓŻ,
MIGRACJA**

W JĘZYKU I KULTURZE

Prace Naukowe

Uniwersytetu Śląskiego
w Katowicach
nr 3730

50^{lat} **Uniwersytetu**
Śląskiego
w Katowicach

WĘDRÓWKA, PODRÓŻ, MIGRACJA

W JĘZYKU I KULTURZE

POD REDAKCJĄ

**EWY BIŁAS-PLESZAK, JOANNY PRZYKLENK,
ARTURA REJTERA, KATARZYNY SUJKOWSKIEJ-SOBISZ**

Redaktorzy serii: Językoznawstwo Polonistyczne
BOŻENA WITOSZ, MIROŚŁAWA SIUCIAK

Recenzenci

MARIUSZ RUTKOWSKI, MAŁGORZATA WITASZEK-SAMBORSKA

Spis treści

Wprowadzenie (<i>Ewa Biłas-Pleszak, Joanna Przyklenk, Artur Rejter, Katarzyna Sujkowska-Sobisz</i>)	9

Mapy i granice

BOŻENA WITOSZ: <i>Centrum – prowincja, peryferie, marginesy. Wędrowka pojęć w świecie dyskursów, znaczeń i aksjologii</i>	13
BOGDAN WALCZAK: <i>Migracje a dzieje języków i językowa mapa świata</i>	25
EWA SŁAWKOWA: <i>Wędrowki słów. Kilka zdań na temat pracy Émile’a Benveniste’a <i>Le vocabulaire des institutions indo-européennes</i></i>	37
MAŁGORZATA KARWATOWSKA, ADAM SIWIEC: <i>O mapie jako elemencie językowej i geopoetyckiej konstrukcji dyskursu eseistycznego (na podstawie lektury <i>Mapy</i> Andrzeja Niewiadomskiego)</i>	47

Oblicza wędrowki

MARTA WÓJCICKA: <i>Wędrowki (w) pamięci zbiorowej (na przykładzie motywu Kopciuszka)</i>	69
ARTUR REJTER: <i>Wędrowka „ręka w łapę”. Intymistyczny wymiar dyskursu posthumanizmu</i>	81
MAGDALENA GRAF: <i>Interdyskursywność (jako wędrowka nazw, idei i pojęć) w polskiej powieści uniwersyteckiej</i>	95
URSZULA SOKÓLSKA: <i>Wokół nazw osób, które z domu na wędrowkę wyruszyły – kilka uwag leksykalno-semantycznych</i>	109

(E)migrant i (e)migracja

MAŁGORZATA GĘBKA-WOLAK: Trudne powroty do polszczyzny. Uwagi o przyczynach problemów językowych dzieci z polskich rodzin reemigranckich	123
MARTA SMYKAŁA: Obraz kryzysu migracyjnego i migranta w prasie niemieckiej na podstawie tygodnika „Die Zeit”	139
BERNADETTA CIESEK: Strategie kształtowania postaw wobec uchodźcy we współczesnym polskim dyskursie katolickim	163

Konceptualizacja wędrówki, podróży, migracji w języku i tekście

IWONA BURKACKA: Słowotwórczy obraz podróży i wędrówki	181
KAROLINA LISZYK: <i>Najeździł się, ale czy się wyjeździł?</i> O ekwiwalentach (?) semantycznych w grupie czasowników saturatywnych	197
IZABELA DOMACIUK-CZARNY: Onimiczne realizacje motywu <i>quest</i> w tekstach fantasy	207
WIOLETTA WILCZEK: Podróż w głąb ziemi. Wizerunek górnika dawniej i dziś	219

Pisanie (o) podróży

JOLANTA KLIMEK-GRĄDZKA: <i>Ku pożytecznej a bogatej może w treść [rodaków] zabawie</i> – wielojęzyczność w <i>Dziesięcioletniej podróży po Wschodzie</i> Ignacego Pietraszewskiego	237
JOANNA PRZYKLENK: Podróż w poszukiwaniu tożsamości – geografia i mit we <i>Wschodzie</i> Andrzeja Stasiuka	251
WIESŁAW SETLAK: Żywiół nomadyczny w twórczości Edwarda Stachury (z perspektywy geopoetyki)	267
EWA FICEK: Podróż (i podróżowanie) oczyma blogerów. Refleksje nie tylko lingwistyczne	283
BEATA DUDA: Budowanie wspólnoty podróży na przykładzie zjawiska carpoolingu – analiza komunikatów na stronach internetowych i forach dyskusyjnych poświęconych tematyce współdzielenia przejazdów	297
BEATA GROCHAŁA: O podróżowaniu i kibicowaniu przed telewizorem, czyli kolarska podróż przez Europę	311

Rozmowa nieobecnych – podróż w dialogu

DANUTA KOWALSKA: Czego możemy się dowiedzieć o języku mieszkańców Czarnego Łądu na podstawie <i>Listów z Afryki</i> Henryka Sienkiewicza?	325

MAGDALENA PIETRZAK: Językowe sposoby opisywania (przybliżania) obcej rzeczywistości w <i>Listach z podróży do Ameryki</i> Henryka Sienkiewicza	345
Leonarda Mariak: Deskrypcje egzotyki krajów Wschodu w korespondencji prywatnej Sienkiewicza	361
Barbara Kudra: <i>Życie podróżą jest...</i> – o wędrówce idei (na podstawie nieznanych, prywatnych, oryginalnych listów Jerzego Szaniawskiego z lat 1965–1970)	377
Irmina Kotlarska: Wpływ sytuacji komunikacyjnej na kształt dialogu w <i>Rozmowach podręcznych dla podróżujących do Londynu Polaków nieumiejących zupełnie języka angielskiego</i> (1857) Franciszka Kuszla	391

Wędrówka gatunków, wędrówka w gatunku

MAGDALENA HAWRYSZ: Konwencjonalne i niestandardowe elementy przewodnika <i>Warszawa kobiet</i> Sylwii Chutnik – perspektywa genologiczna	407
EWA SZKUDLAREK-ŚMIECHOWICZ: Podróżowanie na małym ekranie: od telewizyjnego magazynu podróżniczego do <i>reality show</i>	423
PAWEŁ GRAF: Teoria i praktyka dyskursu turystycznego (na przykładzie Słowacji i Rzymu wpisanych w przewodniki)	433
ALICJA BRONDER: Pande(me)mia – o strategiach migracyjnych memu internetowego w ujęciu genologicznym	449

Wprowadzenie

Nomadyczność współczesnej (i nie tylko!) kultury stanowi trudny do podważenia fakt. Ludzie wędrują przez życie, ale i przemieszczają się w rozmaitych innych formach. Podróże w sensie geograficznym, mentalnym, metaforycznym... wyznaczają kształt naszej egzystencji, nieodmiennie związanej z różnymi formami ruchu. Złożoność tej problematyki, jej wielowątkowość oraz nieoczywistość potwierdzają autorki i autorzy niniejszej monografii, którzy za przedmiot opisu i interpretacji wybrali różne odsłony wędrowki, podróży, migracji. Nierzadko, co warto podkreślić – odsłony to oryginalne, odkrywcze i niebanalne. Takie podejście do tematu temu należy uznać z pewnością za jego wartość.

Zaproszenie do publikacji przyjęły osoby reprezentujące różne ośrodki naukowe, ale też różne dyscypliny i metody opisu naukowego. Takie, interdyscyplinarne i wieloaspektowe, ujęcie zaproponowanej problematyki wydaje się szczególnie cenne, bo i sytuacja we współczesnej humanistyce temu sprzyja, i temat wręcz tego wymaga.

Zgromadzone teksty pogrupowano w siedmiu blokach tematycznych. Pierwszy (*Mapy i granice*) obejmuje opracowania podejmujące z różnych perspektyw badawczych kwestie mapowania świata, ale też wytyczania granic – przedstawianych tu bardzo różnorodnie. Część druga (*Oblicza wędrowki*) gromadzi teksty odnoszące się do wędrowki i wędrowania zarówno w sensie dosłownym, jak i metaforycznym czy umownym. Ważne z punktu widzenia problemów współczesności jest zagadnienie (e)migracji, nad którym także pochyliły się nasze autorki. Tej tematyki dotyczy ogniwo trzecie nazwane (*E)migrant i (e)migracja*. Tytułowe pojęcia temu stały się przedmiotem namysłu naukowego jako konceptualizowane w systemie polszczyzny oraz jej realizacjach tekstowych – odzwierciedlają to studia pomieszczone w części czwartej (*Konceptualizacja wędrowki, podróży, migracji w języku i tekście*). Najobszerniej reprezentowane są opracowania poświęcone podróży jako tematowi podejmowanemu w różnych

epokach, dyskursach i obszarach komunikacji. Znalazły się one w ogniu piątym (*Pisanie (o) podróży*). Przedstawianie innych kultur, łańców i języków, ale także stanów wewnętrznych autorów to zagadnienie ważne i równie często poruszane w niniejszym tomie, o czym świadczy część szósta zatytułowana *Rozmowa nieobecnych – podróż w dialogu*. Tom zamykają studia omawiające ważną z punktu widzenia współczesnej humanistyki wędrówkę form generycznych oraz tę odbywającą się w ich obrębie (*Wędrówka gatunków, wędrówka w gatunku*).

Pozostajemy z nadzieją, że tak wielowątkowo i szeroko sprofilowane ujęcie problematyki wędrówki, podróży, migracji zachęci do lektury książki, ale też może do dalszych poszukiwań naukowo-badawczych oraz kolejnych publikacji.

Ewa Biłas-Pleszak

Joanna Przyklenk

Artur Rejter

Katarzyna Sujkowska-Sobisz

Redakcja

KATARZYNA WIĘCKOWSKA

Projekt okładki, stron: przedtytułowej, tytułowej oraz działowych

ANNA KRASNODĘBSKA-OKRĘGLICKA

Redakcja techniczna

MAŁGORZATA PLEŚNIAR

Korekta

MARZENA MARCZYK

Łamanie

BOGUSŁAW CHRUŚCIŃSKI

Copyright © 2018 by

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336

ISBN 978-83-226-3368-7

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-3369-4

(wersja elektroniczna)

Wydawca

Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice

www.wydawnictwo.us.edu.pl

e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 28,75. Ark. wyd. 33,0. Papier
offset. kl. III, 100 g Cena 34 zł (+ VAT)

Druk i oprawa: Volumina.pl Daniel Krzanowski
ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin

Zgromadzone teksty pogrupowano w siedmiu blokach tematycznych. Pierwszy (*Mapy i granice*) obejmuje opracowania podejmujące z różnych perspektyw badawczych kwestie mapowania świata, ale też wytyczania granic – przedstawianych tu bardzo różnorodnie. Część druga (*Oblicza wędrówek*) gromadzi teksty odnoszące się do wędrówki i wędrowania, zarówno w sensie dosłownym, jak i metaforycznym czy umownym. Ważnym z punktu widzenia problemów współczesności jest zagadnienie (e)migracji, nad którym także pochyliły się nasze autorki. Tej tematyki dotyczy ogniwo trzecie książki nazwane (*E*)migrant i (*e*)migracja. Tytułowe pojęcia tomu stały się przedmiotem namysłu naukowego jako konceptualizowane w systemie polszczyzny oraz w jej realizacjach tekstowych – odzwierciedlają to studia pomieszczone w części czwartej (*Konceptualizacja wędrówki, podróży, migracji w języku i tekście*). Najobszerniej reprezentowane są opracowania poświęcone podróży jako tematowi podejmowanemu w różnych epokach, dyskursach i obszarach komunikacji. Znalazły się one w ogniwie piątym (*Pisanie (o) podróży*). Przedstawianie innych kultur, łańców i języków, ale także stanów wewnętrznych autorów to zagadnienie ważne i równie często podejmowane w niniejszym tomie, o czym świadczy część szósta zatytułowana *Rozmowa nieobecnych – podróż w dialogu*. Tom zamykają studia omawiające ważną z punktu widzenia współczesnej humanistyki wędrówkę form generycznych oraz tę odbywającą się w ich obrębie (*Wędrówka gatunków, wędrówka w gatunku*).

Ze Wstępu

ISSN 0208-6336

Cena 34 zł (+ VAT)

ISBN 978-83-226-3369-4

9 788322 633694

Więcej o książce

